

BIBLIOTEKA

8SH-32

A58

Tasim T. Aliaj

MURET
E PAMPËSHATURA

100

891.983-32

A58

BIBLIOTEKA E RINISË

TASIM T. ALIA

MURET
E PAMPOSHTURA

— NOVELË —

~~41284~~

BIBLIOTEKA E RINISË
SHKOLLËS "MIR" NË
PRISHTINË

44

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

BIBLIOTEKA E RHINISE

TASIM T. ALIA

MURET
E PAMFOSHURA

— NOVELE —

9158/4

SHIRAZA FOTONIAK - VAIM TASHIRI

Tenda e Sulltanit vetëtinte si ylberi. Nga brënda ajo qe veshur me cohë të kuqe të thellë dhe me shirita tepër të kaltër. Përsipër i qe hedhur një atllas i shkëlqyer damasku. Thekët e mëndafshta, që të verbonin nga shkëlqimi, vareshin poshtë dhe tundeshin lehtë nga flladi.

Sulltanëve u dukej sikur vinin në këtë botë që kush e kush të stoliste sa më mirë tendat mbretërore. Dhe tendat ngriheshin pas shijes së Sulltanit, mbretëronin sipas së thënës, pastaj frynte era dhe sërish çthureshin njëlloj!...

Tendën e Sulltanit e qarkonte ushtria më e madhe në Evropë dhe Azi, ushtria më e madhe në gjithë botën. Ish një ushtri pa ndonjë numër të saktë, e përbërë nga kombe të shumtë. Ish si një pyll i dendur, ku s'merret vesh se ç'loj dru-rësh mpleksen e ngushtojnë njëri tjetrin.

Çdo gjë shkëlqente brënda e rreth tendës së Sulltanit. Po brënda saj punët shkonin për lumë: Sulltani rënkonte... Sulltani ish sëmurë... Netët e verës janë të shkurtëra, tepër të shkurtëra. Po Sulltanit të sëmurë netët e verës i dukeshin të gjata, tepër të gjata.

Hordhitë turke kishin rrethuar Kruiën nga të katër anët. E kishin rrethuar aq dendur, me egërsi, sa pandehej se as zogjtë nuk kalonin

Muret e lashta rriheshin ditë e natë nga topat më të fuqishëm të kohës. Sulmet e tërbuara të turqve nisnin pa dalë mirë dielli dhe priteshin kur errej! Pastaj fillonin të tjera sulme, të tjera tmere. Në kampin pa anë futeshin si kordha vigane shpatat arbërore. Skënderbeu sulmonte aty ku nuk pritej. Në njerën anë bëhej zhurmë dhe në tjetër anë kampi lahej në gjak dhe mbushej me kufoma. Thonë se kasapi pret e ndan aq më mirë, sa më i madh e sa më i majmë të jetë mishi.

Po këto ngjarje duhej t'i fshiheshin Sulltanit. Por ujkut plak vështirë t'ja fshehësh plagët. S'ke si ja fsheh plagët njeriut, i cili gjatë gjithë jetës së tij s'ka bërë gjë tjetër veçse ka hapur plagë...

Sulltani sa vinte e bëhej më keq. Më këmbë nuk ngrihej dot më, megjithatë «mëkëmbësi i Allahut» mbi tokë vishej e ngjishej tamam si të ish në fron. Por sytë e mëdhej e të skuqur si zakonisht, tani kishin nisur të zbeheshin e të veniteshin. Ata kokërdhokë, nën vetullat e rënduara, vështronin me mosbesim e me inat... Urrejtje e pamatur dhe etje e përjetshme për gjak... Ata sy mund t'i gjallëronte vetëm gjaku... Po Sulltani tani nuk kishite dhe aq gjak. Ninëzat e zvogëluara kishin marrë një ngjyrë jeshile. Vetullat e tij dikur korb të zezë e të dendura si hala bredhi, tani ishin thinjur e varur mbi qerpikët e rralluar. Në ballin e gjerë rrudhat ishin hapur tejpërtej dhe ishin shumuar. Tani ato lageshin dendur nga bula djerse. Dhe flokët e tij të shëndoshë e aq të shpeshtë dikur, në pak ditë ishin zbardhur krejt. Mustaqet i qenë varur poshtë dhe i binin mbi mjekrën e përndarë gjok-

sit. Të kuqtë e fytyrës ja kish lënë vendin një ngjyre të verdhë e pa jetë... pa shpirt...

Në të dy anët e shtratit i rrinin nga dy kopile, që i shërbenin paprerë. Ato i rregullonin shtratit, skufjen, jastëkët... I krihnin mjekrën e mustaqet. E kthenin në atë krah që urdhëronte ai dhe i rrinin gati për çdo gjë. Në tendë hyri Mehmeti. Sulltan Murati u ngrit pak mbi bërryl dhe ja nguli sytë të birit, që po rrinte i heshtur më këmbë.

— Si venë punët, Mehmet?

Ai bëri një hap përpara, u kollit pak, diç rregulloi në brez dhe tha: «Punët nuk venë keq, baba. Arnautët po mbahen me thonj e me dhëmbë. Por ne do t'ua thyejmë ata dhëmbë... do t'ua shkulum... Nuk do ta kenë të gjatë, baba. Muret e Krujës janë çarë në shumë vende. Topat do rrahin pareshtur deri në mesditë. Është e katërta ditë që s'pushojnë. Kështu, si të jenë sheshuar sa më shumë mure, do nisim prapë sulmin. Krujën do ta marrim me një frymë, baba. Besomë! Muret e saj janë çarë e bërë mazgall.»

Sulltani u mat të fliste por e mbyti gulçimi. Gjoksi i ulej e i ngrihej paprerë dhe sytë sikur iu futën më thellë.

— Nuk të zë besë, Mehmet. Dhe dëgjo, bir! Ki mendjen. Mos u përpiq të më gënjesh tjetër herë, se, për Allah, do të të mallkoj.

Mehmeti i ri dhe i rrëmbyer ra më gjunjë, në buzë të shtratit. I mori dorën të jatit dhe ja puthi me përulje. Por sa e çiku dorën tek buzët e tij, u rrënqeth. Vallë kjo që dora e atit të tij? Kaq e ftohtë... Kaq pa fuqi?... Sa fort e mbante pallën dikur ajo dorë!.. Dhe sa me tërbim qëllonte atë-

here!.. Po tani? Ku vajtën ata damarë, ai gjak i ndezur? Mehmetit të ri diç i theri në gjoks.

— Aq, adha Mehmet. Më mirë bjerme këtu Pasha Çakallozin.

— Pashai s'do t'ju thotë asgjë më tepër nga ç'dëgjuat, baba.

U desh punë që të gjëndeje Pasha Çakallozi, i cili drejtonte topat viganë që godisnin mbi Krujë. Pasha Çakallozi ish mbytur në djersë nga koka te këmbët. Ish lodhur së qëlluari me kamxhik topçinjtë, që vononin si për inat. Buzët i qenë bërë gjak të kuqe nga dhëmbët e vet. Ish e para herë që topat e Pasha Çakallozit bënë një vërë në ujë, dhe kjo e tërbonte pashanë.

Sapo mori vesh se e kërkonte Sulltani, ai rregulloi çallmën, veshjet, armët e brezit dhe u nis. Ish aq trupgjatë sa koka e tij lundronte mbi gjithë ushrinë dhe dukej që përtej. Ish një kokë që u kallte datën ushtarëve. Ai i njihte të gjithë. Ai dinte si kish luftuar secili. Atij nuk i fshiheshe dot. Kamxhiku i tij qëllonte aq keq, saqë farmaqet dhe vitet nuk i shlyenin dot ato plagë. Sytë i kish aq të mëdhenj sa dukej sikur të hante me shikimin e tij. Vetullat i përshkonin ballin tejprtej. Buzët e tij ishin shumë të trasha e gjak të kuqe.

Pasha Çakallozi vajti drejt e tek Sulltani. Në hyrjen e tendës u përkul përgjysmë dhe ashtu u fut brenda, duke vijuar temenanë. Por edhe pas kësaj nuk ngrihej dot, se përndryshe koka e tij do të dilte mbi tendë.

— Çakalloz efendi, jam zaif — rënkoj Sulltani.

— Allahu jua bëftë të paktë, o mbret i mbretërve.

— Dëgjomë, pasha Çakaloz. Të kërkova vetëm për një gjë. Dua të dëgjoj nga goja jote se qysh venë punët. Zotrote e di që unë kam shumë besim tek ti. Pandehin të humburit se unë jam zaifur nga fati i luftës... Nuk është për të qeshur kjo, efendi? Po, pa më thuaj, Pasha, cilën kala në botë sulmoi dhe nuk e mori Sulltan Murati, që të turpërohet sot përpara Krujës gjysmake? Folë, Çakaloz!

— Peqe, Madhëri! S'ka kala në botë që të mos meritojë flamurin e famës Suaj, o Sulltan mbi sulltanë. Po këtu punët s'i kemi dhe aq mbarë, Madhëri. Ky është një vend i nëmosur nga Allahu. Këtu nuk luftojmë si kudo, me robër të zotit, por me xhinde. Ndaj s'ua kemi marrë akoma dorën, Madhëri. Po ushtarët, shyqyr Zotit, i kemi të shumtë dhe trima. Barut e gjyle kemi sa të mbytim gjithë Arbërinë. Kështu, me vullnet të Allahut, edhe këtu do të valojë Hëna turke, Madhëri.

Sulltani ish ngritur pak mbi bërryl, por nuk qëndroi dot gjatë ashtu. Sytë e tij sapo kishin nisur të ndrisnin, kur aty për aty u shuan prapë.

— Ti nuk flet keq, Çakaloz Pasha. Por ti, ama, flet atë që është. Ndaj të dua dhe ndaj të besoj, Pasha. Dëgjomë, Pasha. Merre Krujën! Merre dhe bën ç'të duash me të! Ja kështu! Po more Krujën, kërkoi nga unë ç'të të dojë zemra. Vetëm Krujën merre, Pasha! Krujën e dua. Merre Krujën, Pasha!... Zëri i Sulltanit sa vinte e humbiste. Ai kish nderë përpara dorën e hapur në drejtim të Krujës, sikur të priste që andej ndonjë lëmoshë. Ish

një dorë e tretur kockë e lëkurë që dridhej në ajër, duke shënuar Krujën.

Mehmeti doli nga tenda, duke shtrënguar dhëmbët me tërbim.

— Zëri juaj në vesh të Allahut, Madhëri. Krujën do ta sulmoj si bisha. Ose do ta marr ose do ta fshij nga faqja e dheut, Madhëri. Oh, do ta marr Krujën, Madhëri. Do ta marr se unë s'kam njohur prapsje asnjëherë, Madhëri.

— Ashtu de. Paç uratën, Çakalloz Pasha! Merre dhe bëje shkrumb. Dhe arnautët bëji shkrumb, Pasha. Bëji shkrumb që të mos kujtohen më për luftë... Që të mbajnë mend mirë se si lufton Sulltan Murati... Merre... — Atë çast Sulltanin e zuri kolla dhe nuk e mbaroi dot fjalën, Pasha Çakallozi bëri temenanë dhe u praps, deri sa kaptoi pragun e tendës. Pak më tej priste Mehmeti.

— Çuditem me zotërinë tënde, Pasha. Je më i zgjuari dhe më trimi i ushtrisë, po sa para bëjnë gjithë këto? Përse xhanëm nuk të erdhi një çik liksht për atë plak të drobitur? Nuk gjete dot të tjera fjalë për t'i ngrohur zemrën sadopak?

Çakalloz Pasha mbajti çapet dhe shikoi ashpër nga Mehmeti. Sytë e tij të egër sikur morën zjarr. — Falëm, tepër i nderuari Zil-Ullah,¹⁾ por unë nuk di të gënjej, nuk mundem. Ja kështu është puna. — ja ktheu ashpër Çakalloz Pasha, pa ja hequr sytë.

— Ti je njeri pa shpirt, Pasha, po mos harro se një ditë unë do bëhem Sulltan, apo jo?

1) Zil-Ullah, kështu thirreshin atëhere trashëgimtarët e Sulltanit.